

การจัดบริการผู้ช่วยคนพิการกับคุณภาพชีวิตคนพิการ ที่ได้รับการดูแล: กรณีศึกษา จังหวัดนครสวรรค์

โดย นิตยา ยุทธโสภาส*และ จตุรงค์ บุญรัตนสุนทร**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาศึกษาความพอเพียงของผู้ช่วยคนพิการกับจำนวนคนพิการที่ควรได้รับการดูแลใน จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อศึกษาบทบาทที่คาดหวังตามระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และบทบาทที่ทำได้จริง ของผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และความต้องการการสนับสนุนของผู้ช่วยคน พิการในจังหวัดนครสวรรค์ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตคนพิการก่อนและหลังจากการดูแลโดยผู้ช่วย คนพิการในจังหวัด เป็นการศึกษเชิงคุณภาพ ในรูปแบบของกรณีศึกษา โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กลุ่ม ตัวอย่างแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ช่วยคนพิการ จำนวน 15 คน คนพิการที่ได้รับการดูแลโดยผู้ช่วยคนพิการ ในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน ผู้อำนวยการศูนย์บริการคนพิการ จังหวัดนครสวรรค์ และผู้อำนวยการกอง ยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุน้อยที่สุด คือ 34 ปี และสูงที่สุดคือ 68 ปี โดยการศึกษาต่ำที่สุดคือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 7 คน สูงที่สุดคือระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม จำนวน 8 คน และบางคนเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยผู้ช่วยผู้พิการส่วนใหญ่ในจังหวัดนครสวรรค์จะมีจำนวนผู้พิการที่ต้องดูแลต่ำที่สุดคือ 3 คน และมีจำนวนผู้พิการที่ต้องดูแลมากที่สุดคือ 5 คน จากจำนวนคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ทั้งหมด 32,772 คน มีคนพิการที่ได้รับการบริการจากผู้ช่วยคนพิการจำนวน 54 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.16 โดยในจังหวัด นครสวรรค์ยังมีคนพิการที่ไม่ได้ใช้บริการผู้ช่วยคนพิการถึงร้อยละ 99.84 และจากจำนวนผู้ช่วยคนพิการในจังหวัด นครสวรรค์ที่มีอยู่ 15 คน เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้พิการทั้งหมดในจังหวัดนครสวรรค์มีสัดส่วนผู้ช่วยคนพิการ ต่อจำนวนคนพิการคิดเป็นร้อยละ 0.04 เท่านั้น

* มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าจำนวนผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้พิการที่มีอยู่ในจังหวัด โดยปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อความเพียงพอของจำนวนผู้ช่วยคนพิการมีดังนี้ คือ 1) ผู้ที่ต้องการทำหน้าที่ผู้ช่วยคนพิการยังมีน้อย เนื่องจากบทบาทและหน้าที่ตามระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้การดูแลคนพิการเป็นงานที่หนัก ซึ่งต้องการผู้ที่มีจิตอาสาอย่างแท้จริง เพราะต้องทำหน้าที่ดูแลคนพิการที่ช่วยตัวเองไม่ได้ในการพลิกตัว อาบน้ำ แต่งตัว ทำความสะอาดร่างกายให้คนพิการเมื่อมีการขับถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะ ฯลฯ ซึ่ง ผู้ช่วยคนพิการที่ผ่านการอบรมแล้วบางคนไม่ต้องการเป็นผู้ช่วยคนพิการเพราะไม่สามารถทำงานเหล่านั้นได้ 2) ค่าตอบแทนที่ผู้ช่วยคนพิการได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับภาระงานที่ต้องทำยังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานได้ และ 3) การอบรมผู้ช่วยคนพิการเพื่อเพิ่มจำนวนในแต่ละปียังไม่เพียงพอกับปริมาณคนพิการที่ไม่สามารถช่วยตนเองซึ่งเพิ่มขึ้นทุกปี

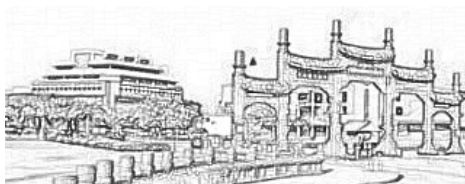
บทบาทที่คาดหวังตามระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กับบทบาทที่ทำได้จริงของผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า บางบทบาทหน้าที่นั้นผู้ช่วยคนพิการไม่สามารถปฏิบัติได้ เช่น การทำความสะอาดร่างกาย และการแต่งตัวให้กับผู้พิการ เนื่องจากเพศสภาพที่แตกต่างกันของผู้ช่วยคนพิการกับผู้พิการ และข้อจำกัดด้านอายุของผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไปถึง 8 คน และผู้ช่วยคนพิการที่มีอายุมากที่สุดคือ 68 ปี ทำให้มีความลำบากในบางบทบาทหน้าที่

ปัญหาอุปสรรค และความต้องการการสนับสนุนของผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัญหาอุปสรรคของผู้ช่วยคนพิการคือ ค่าตอบแทนที่ได้รับอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอในการดำรงชีวิต เนื่องจากผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์มีรายได้หลักจากการที่ครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรม และการค้าขาย ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลคนพิการนั้นทำได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากต้องทำงานช่วยครอบครัวในการหารายได้หลัก ส่วนความต้องการการสนับสนุนของผู้ช่วยคนพิการพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการจัดการฝึกอบรมเพิ่มเติมทั้งในเรื่ององค์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิคนพิการใหม่ ๆ หรือการแลกเปลี่ยนความรู้ในการดูแลคนพิการระหว่างผู้ช่วยคนพิการภายในจังหวัด และมีความต้องการการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน

การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตคนพิการก่อนและหลังจากการดูแลโดยผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า คนพิการที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 15 กรณี หลังจากรับการดูแลจากผู้ช่วยคนพิการแล้วมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในมิติด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

คำสำคัญ: การจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ, คุณภาพชีวิตคนพิการ

THE PERSONAL ASSISTANT SERVICES FOR PERSONS WITH DISABILITIES AND THEIRS QUALITY OF LIFE: A CASE STUDY OF NAKHONSAWAN PROVINCE

BY Nittaya Yutthaophat *
and Jaturong Boonyarattanasoontorn**

Abstract

The purposes of this research were 1. to study the sufficiency of personal assistant for the number of disabled people in Nakhon Sawan Province in order to study the expected roles and actual roles of personal assistants in this province 2. to study problems and supported needs of personal assistants in Nakhon Sawan Province and 3. to compare quality life of disabled people before and after receiving service. It was case study as a type of qualitative research by in-depth interview. The samples were divided into four groups: 15 personal assistants, 15 disabled people who received service from personal assistants, director of disability Service Center, director of Strategy and planning Division and Department for Empowerment of Persons with Disabilities. Most of personal assistants are women. The eldest is 68 years old. The youngest is 34 years old. The highest education is bachelor's degree. The lowest education is elementary. Most personal assistants are agriculturists. There are 8 agriculturists. Some personal assistants are Village Health Volunteer. Most of personal assistants look after 3 disabled people. The percentage is 0.16. The percentage of disabled people who didn't receive service is 99.84 from 15 personal assistants. The percentage of personal assistants per disabled people is 0.04. It reflected that the number of personal assistants is not sufficient for disabled people in Nakhon Sawan Province. The insufficient problems affect the number of disabled people in Nakhon Sawan Province 1. There are not many personal assistants because roles and duties of

looking after are hard work. They have to help disabled people to turn over, take shower, dress and clean their bodies when they are in toilet. Moreover, there are some personal assistants who passed training, they didn't want to be personal assistant because roles and duties of personal assistant are hard work. 2. The compensation of personal assistants is not balance with duties so it's not persuade to work. 3. The personal assistant training for increasing and improving is not sufficient for the number of disabled people which increase every year.

Some expected roles and actual roles of personal assistants couldn't work such as cleaning disabled people's bodies and dressing beacuse of the different genders between disables person and personal assistant. Moreover, there are 8 elders of 50 years old and the elderest is 68 years old so it's hard to work in some situations.

The supported need problems of personal assistants in Nakhon Sawan Province is low compensation for living. Most of personal assistants are agriculturists and venders so they couldn't work as personal assistant well enough. The main supported need of personal assistant are more training of disabled people rights, changing experience and supporting equipment for working.

The comparison of quality life between before and after recieving service from personal assistant indicated that 15 disabled people had better emotional, physical and social developments.

Key words: The providing of personal assistant service, quality of disabled people's life.

1. บทนำ

ปัจจุบันคนพิการในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากร สังคม เศรษฐกิจ ผลของความพิการส่งผลกระทบต่อและเกิดปัญหาทั้งต่อประเทศชาติ และต่อผู้พิการเองตั้งแต่ระดับปานกลางถึงรุนแรง (ยศพล เหลืองโสมนภา, 2554) จากรายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านคนพิการในประเทศไทย โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พบว่า พ.ศ. 2559 ประเทศไทยมีจำนวนคนพิการที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการจำนวน 1,725,601 คน คิดเป็นร้อยละ 2.62 ของประชากรทั้งประเทศ หากจำแนกตามประเภทความพิการ พบว่า มีความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ร้อยละ 48.84 รองลงมาคือ พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ร้อยละ 18.31 นอกจากนั้นยังพบว่า สังคมไทยยังมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อคนพิการ มีความอับอายถ้ามีสมาชิกในครอบครัวเป็นคนพิการ และมักจะถูกเก็บซ่อนไว้ในบ้าน ทั้งนี้ปัญหาดังกล่าวสามารถสะท้อนได้จากจำนวนผู้พิการที่ไม่ได้รับการศึกษา มีจำนวน 593,240 คน คิดเป็นร้อยละ 34.65 ของคนพิการที่ออกบัตรประจำตัวคนพิการ และจำนวนผู้พิการที่สามารถประกอบอาชีพได้ แต่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 492,427 คน คิดเป็นร้อยละ 61.60 (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2559)

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) โดยการให้สัตยาบัน เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2551 ซึ่งมีผลบังคับใช้ให้ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในอนุสัญญาตั้งแต่วันที่ 28 สิงหาคม 2551 การเป็นรัฐภาคีมีนัยว่ารัฐบาลประเทศนั้นตระหนักว่ามีการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการมิได้ จะต้องเคารพ คุ้มครองและสิทธิที่พึงมีแก่คนพิการเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป จากการเข้าร่วมเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

(CRPD) จึงได้เกิดเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ขึ้น โดยประกาศใช้ ณ วันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2550 ตามมาตรา 20 ได้กำหนดให้คนพิการได้เข้าถึงสิทธิ และใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ซึ่งในมาตรา 20 (10) กำหนดให้มีผู้ช่วยคนพิการ รวมทั้งกำหนดให้ผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับบริการให้ปรึกษาแนะนำ ฝึกอบรมทักษะการเลี้ยงดูคนพิการ การจัดการศึกษา การส่งเสริมอาชีพ และการมีงานทำ ตลอดจนความช่วยเหลืออื่นใด และมีการให้ความหมายของ “ผู้ดูแลคนพิการ” หมายความว่า บิดา มารดา บุตร สามี ภรรยา ญาติ พี่น้องหรือบุคคลอื่นใดที่รับดูแลอุปการะคนพิการส่วน “ผู้ช่วยคนพิการ” บุคคลซึ่งให้ความช่วยเหลือคนพิการ เฉพาะบุคคลเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจวัตรที่สำคัญในการดำรงชีวิต จากคำนิยามและสิทธิที่กฎหมายกำหนดถือว่าเป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้คนพิการสามารถพัฒนาศักยภาพตามสิทธิที่พึงได้รับสามารถออกสู่สังคม ร่วมทำกิจกรรมทางสังคม เกิดความเสมอภาค เท่าเทียม และพัฒนาเป็นพลังของสังคมต่อไป

จังหวัดนครสวรรค์เป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีสถิติการขอออกบัตรประจำตัวผู้พิการประเภทต่าง ๆ สูงมาก จากข้อมูลสถิติการจดทะเบียนคนพิการ ณ วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2561 มีจำนวน 32,772 คน โดยเป็นคนพิการทางกายหรือความเคลื่อนไหว คิดเป็นร้อยละ 56.02 รองลงมาเป็นคนพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย คิดเป็นร้อยละ 13.77 คณะทำงานหน่วยจัดบริการผู้ช่วยคนพิการจังหวัดนครสวรรค์ได้จัดให้ผู้ช่วยคนพิการจำนวน 15 คน ลงพื้นที่ดูแลคนพิการใน 10 อำเภอ โดยมีคนพิการที่ได้รับการดูแลในแต่ละอำเภอรวมทั้งสิ้น 54 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.25 ของคนพิการที่มีสิทธิได้รับบริการผู้ช่วยคนพิการ โดยผู้ช่วยคนพิการหนึ่งคนจะ

มีหน้าที่ดูแลคนพิการ 3 – 5 คนตามเขตอำเภอที่รับผิดชอบ เพื่อให้คนพิการสามารถปฏิบัติกิจวัตรที่สำคัญในการดำรงชีวิตได้

ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการกับคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับการดูแลในจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 ได้กำหนดให้คนพิการเข้าถึงสิทธิ และใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ เพื่อให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถดำรงชีวิตอิสระในสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างยั่งยืนหรือไม่ อย่างไร

2. วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาความพอเพียงของผู้ช่วยคนพิการกับจำนวนคนพิการที่ควรได้รับการดูแลในจังหวัดนครสวรรค์
- 2) เพื่อศึกษาบทบาทที่คาดหวังตามระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และบทบาทที่ทำได้จริงของผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์
- 3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และความต้องการการสนับสนุนของผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์
- 4) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตคนพิการก่อนและหลังจากการดูแลโดยผู้ช่วยคนพิการในจังหวัด

3. ขอบเขตในการศึกษา

- 1) ขอบเขตด้านเนื้อหา
เน้นการศึกษา 3 ประเด็น คือ (1) บทบาทของผู้ช่วยคนพิการตามที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้แก่คนพิการ การมีผู้ช่วยคนพิการ การช่วยเหลือคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล และสิทธิของผู้ดูแลคนพิการ พ.ศ. 2552 และมติของ

คณะทำงานจัดทำระบบผู้ช่วยคนพิการ และบทบาทที่ผู้ช่วยคนพิการทำได้จริง (2) ปัญหาอุปสรรค และความต้องการของผู้ช่วยคนพิการในการดูแลคนพิการ (3) คุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับการดูแลจากผู้ช่วยคนพิการ

2) ขอบเขตด้านพื้นที่

มุ่งศึกษาบทบาทของผู้ช่วยคนพิการ และคนพิการที่ได้รับการผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์

4. ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ

พระราชบัญญัติส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 กล่าวว่า “คนพิการ” หมายถึง บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมเนื่องจากมีความบกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความจำเป็นพิเศษ ที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ตามประเภทและ หลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคม และพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ ประกาศกำหนด

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้ประกาศกำหนดประเภทความพิการ 6 ประเภท คือ (1) ความพิการทางการเห็น (2) ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย (3) ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย (4) ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก (5) ความพิการทางสติปัญญา (6) ความพิการทางการเรียนรู้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับคนพิการมาใช้ในการพิจารณาว่า คนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ที่มีความยากลำบากในการดำเนินชีวิตประจำวัน ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ได้รับสิทธิด้านการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการหรือไม่ ผู้ช่วยคนพิการได้ดูแลคนพิการอย่างไร ทำให้คุณภาพชีวิตของคนพิการดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตคนพิการ

คุณภาพชีวิตเป็นระดับความพึงพอใจในชีวิตที่เกิดขึ้นของแต่ละบุคคล อันเป็นผลมาจากพื้นฐานการดำรงชีวิตและประสบการณ์ในชีวิต รวมทั้งฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ การที่คนพิการเกิดข้อจำกัดหรือสูญเสียสมรรถภาพที่จะทำกิจกรรมบางประการที่จะเปลี่ยนแปลงไปตามการรับรู้ของคนพิการ และสิ่งที่เข้ามามีผลกระทบ หรือความมาสุขสบาย เจ็บป่วยทั้งด้านร่างกาย และจิตใจที่เกิดขึ้นในลักษณะเรื้อรัง หรือเป็นภาวะที่คุกคามต่อการดำรงชีวิตของคนพิการ ทำให้สูญเสียโอกาสในการประกอบอาชีพ การทำมาหากิน และสูญเสียรายได้ที่ต้องมาจุนเจือครอบครัว บางรายไม่มีงานทำ ไม่มีใครจ้างทำงาน เมื่อประสบกับภาวะเช่นนี้ย่อมเป็นภาระของครอบครัวที่ต้องแบกรับหน้าที่ในการดูแลผู้พิการ (พรนภา เจริญสันต์, 2553) ซึ่งคุณภาพชีวิตเป็นกลไกทางสังคมที่ส่งผลให้คนพิการสามารถพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา ให้มีการดำรงชีวิตในแนวทางที่ดี ประกอบด้วยคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม (กชนิภา นราพิณิจ และคณะ, 2551)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตคนพิการมาใช้ในการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตคนพิการก่อน และหลังจากการดูแลโดยผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์

การดูแลโดยผู้ช่วยคนพิการทำให้คนพิการพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของตนในระดับใด

4.3 แนวคิดการสนับสนุนทางสังคม

House (1985) กล่าวว่า การสนับสนุนทางด้านสังคม หมายถึง สิ่งที่ได้รับได้รับการสนับสนุนทางสังคมในด้านความช่วยเหลือทางด้านข้อมูล ข่าวสาร วัสดุสิ่งของ หรือการสนับสนุนทางด้านจิตใจจากผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มคน และเป็นผลให้ผู้รับได้ปฏิบัติหรือแสดงออกทางพฤติกรรมไปในทางที่ผู้รับต้องการ จนเกิดภาวะการณ์มีสุขภาพดี

Tilden (1985) กล่าวว่า ความสำคัญของการสนับสนุนทางสังคม มีดังนี้

(1) ก่อให้เกิดความรักใคร่ผูกพัน (Attachment) เป็นความรู้สึกอบอุ่น มั่นคง ปลอดภัย มีคนรักใคร่เอาใจใส่ ซึ่งส่วนใหญ่ได้จากคู่สมรสและเพื่อนสนิท ถ้าขาดการได้รับการ สนับสนุนทางสังคมชนิดนี้จะทำให้บุคคลรู้สึกอ้างว้างและโดดเดี่ยว

(2) เป็นส่วนหนึ่งในสังคม (Social integration) ทำให้บุคคลมีโอกาสผูกมิตรกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมด้วยกัน รู้สึกมีเป้าหมาย และมีคุณค่าต่อสังคม ถ้าขาดแรงสนับสนุน ชนิดนี้จะทำให้บุคคลแยกตัวออกจากสังคมและรู้สึกเบื่อหน่ายในการดำรงชีวิต

(3) มีโอกาสในการอบรมเลี้ยงดูหรือให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น (Opportunity for nurturance) ได้แก่ การที่บุคคลมีความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูหรือให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น ให้ความมีความสุข ซึ่งทำให้รู้สึกว่าตนเองเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น และเป็นผู้พึงพาได้ ถ้าหากไม่ได้ทำหน้าที่นี้เกิดความคับข้องใจจะทำให้รู้สึกว่าชีวิตไม่สมบูรณ์และไร้จุดหมาย

(4) ส่งเสริมให้มีความมั่นใจในคุณค่าแห่งตน (Reassurance of worth) ได้แก่ การที่บุคคล

ได้รับการเคารพ ยกย่อง และชื่นชมที่สามารถแสดงบทบาททางสังคมอันเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในครอบครัวและผู้ร่วมงาน ถ้าได้รับการส่งเสริมจะทำให้บุคคลรู้สึกว่าคุณค่า

(5) ความเชื่อมั่นในความเป็นมิตรที่ดี (A sense of reliable alliance) ความรู้สึก เช่นนี้ ได้มาจากครอบครัวหรือเครือญาติ ซึ่งสมาชิกแต่ละคนต่างคาดหวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง ถ้าขาดความรู้สึกเช่นนี้ ทำให้บุคคลรู้สึกขาดความมั่นคงและถูกทอดทิ้ง

(6) การได้รับคำแนะนำ (The obtaining of guidance) เป็นความต้องการในช่วงที่บุคคลเผชิญกับความเครียดหรือภาวะวิกฤต ทำให้ต้องการคำปลอบใจ คำแนะนำจากบุคคลที่ตน ศรัทธาและเชื่อมั่น ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองจะทำให้รู้สึกสิ้นหวัง

Cobb (1976) ได้แบ่งการสนับสนุนทางสังคมเป็น 3 ชนิด คือ

1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional support) เป็นข้อมูลที่ทำให้บุคคลเชื่อว่า ตนเองได้รับความรัก การดูแลเอาใจใส่ และมีความใกล้ชิดสนิทสนม มีความผูกพันและไว้วางใจซึ่ง กันและกัน

2) การสนับสนุนด้านการยอมรับยกย่อง (Esteem support) เป็นข้อมูลที่ทำให้บุคคล รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และบุคคลอื่นให้การยอมรับนับถือ และเห็นคุณค่าของตนเอง

3) การสนับสนุนด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Socially support) เป็นข้อมูลบอกให้ทราบว่าบุคคลนั้นเป็นสมาชิกหรือส่วนหนึ่งของเครือข่ายทางสังคม และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของในสังคมของตน

House (1981) ให้แนวคิดของการสนับสนุนทางสังคมว่าประกอบด้วย การสนับสนุน 4 ด้าน คือ

1) การสนับสนุนด้านอารมณ์ (Emotional support) เป็นการให้การยอมรับนับถือ ความไว้วางใจความรักและความผูกพันต่อกัน

2) การสนับสนุนด้านการประเมินเพื่อการสนับสนุน (Appraisal support) ได้แก่ การเห็นพ้อง การรับรอง การให้ข้อมูลป้อนกลับ และการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นในสังคมซึ่งจะ ทำให้เกิดความมั่นใจ

3) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Information support) เป็นการให้ข้อมูล คำแนะนำ ข้อเท็จจริง การบอกแนวทางเลือกหรือแนวทางปฏิบัติ เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหา

4) การสนับสนุนด้านการช่วยเหลือในการกระทำกิจกรรมรวมทั้งการให้สิ่งของเงิน ทอง (Instrument support) เป็นการช่วยเหลือโดยจัดหาเงินทุน เครื่องมือและบริการที่จำเป็น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการสนับสนุนทางสังคมมาใช้ในการพิจารณาบทบาทของผู้ช่วยคนพิการ และบทบาทของคนในชุมชนที่มีส่วนช่วยให้คนพิการที่ได้รับการดูแลพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของตนหรือไม่ เพียงใด

4.4 แนวคิดการเข้าถึงสิทธิคนพิการ

จากมาตรา 20 พ.ร.บ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556 ระบุว่า คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ดังต่อไปนี้

1) การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล

2) การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติหรือแผนการศึกษาแห่งชาติตามความเหมาะสมในสถานศึกษาเฉพาะหรือใน

สถานศึกษาทั่วไป หรือการศึกษาทางเลือก หรือ การศึกษานอกระบบ

3) การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การให้บริการที่มีมาตรฐาน การคุ้มครองแรงงาน มาตรการเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และบริการสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกเทคโนโลยีหรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพของคนพิการ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศกำหนด

4) การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ตลอดจนได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ

5) การช่วยเหลือให้เข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม การพัฒนาและบริการ อันเป็นสาธารณะ ผลลัพธ์ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต การช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดหาทุนความว่าต่างแก่ต่างคดี ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

6) ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภทตลอดจนบริการสื่อสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำหนดในกฎกระทรวง

7) บริการล่ามภาษามือตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด (๘) สิทธิที่จะนำสัตว์นำทาง เครื่องมือหรืออุปกรณ์นำทาง หรือเครื่องช่วยความพิการใด ๆ ติดตัวไปในยานพาหนะหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับสิ่ง

อำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดยได้รับการยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าเช่าเพิ่มเติมสำหรับสัตว์ เครื่องมือ อุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยความพิการดังกล่าว

8) การจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

9) การจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ

10) การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีผู้ช่วยคนพิการ หรือการจัดให้มีสวัสดิการอื่นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ในระเบียบผู้ช่วยคนพิการ ให้มีสิทธิได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียมตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด คนพิการที่ไม่มีผู้ดูแลคนพิการ มีสิทธิได้รับการจัดสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัยและการเลี้ยงดูจากหน่วยงานของรัฐ ในกรณีที่มีสถานสงเคราะห์เอกชนจัดที่อยู่อาศัยและสวัสดิการให้แล้ว รัฐต้องจัดเงินอุดหนุนให้แก่สถานสงเคราะห์เอกชนนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ ผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับบริการให้คำปรึกษา แนะนำ ฝึกอบรม ทักษะ การเลี้ยงดู การจัดการศึกษา การส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำ ตลอดจนความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดในระเบียบ คนพิการและผู้ดูแลคนพิการมีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษี ตามที่กฎหมายกำหนด องค์กรเอกชนที่จัดให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ ตามมาตรานี้ มีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีเป็นร้อยละของจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายกำหนด

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการเข้าถึงสิทธิคนพิการมาใช้ในการพิจารณาความสามารถของคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ที่

อยู่ในภาวะยากลำบากสามารถเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับบริการผู้ช่วยคนพิการหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงสิทธิดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

4.5 แนวคิดการดำรงอิสระของคนพิการ

“การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ” คือ การมีชีวิตอยู่เช่นเดียวกับคนทั่วไป มีโอกาสในการตัดสินใจในเรื่องที่กระทบต่อชีวิตตน สามารถเลือกดำเนินกิจกรรมตามที่ต้องการ หากจะมีข้อจำกัดก็เป็นข้อจำกัดเช่นเดียวกับคนปกติทั่วไป เช่น กฎเกณฑ์ทางสังคม ดินฟ้าอากาศ เป็นต้น นลินี เรืองฤทธิ์ศักดิ์ (2556) กล่าวว่า การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ไม่ควรถูกแปลความตรง ๆ ว่าการมีชีวิตด้วยตัวของตัวเอง มีงานทำ มีรายได้เป็นของตัวเองเท่านั้น แต่หัวใจของการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการอยู่ที่การสามารถตัดสินใจชีวิตด้วยตัวเอง (Self-determination) มีสิทธิและโอกาสเลือกหนทางปฏิบัติเอง และมีอิสระที่จะประสบความสำเร็จล้มเหลวหรือเรียนรู้จากความผิดพลาดของคนอื่น เช่นเดียวกับ คนทั่วไป (คนทั่วไปมักมองความผิดพลาดล้มเหลวของคนพิการเป็นเรื่องแปลกและพยายามป้องกันให้ จึงกลายเป็นการกีดกันเลือกปฏิบัติในที่สุด ทั้งที่คนทั่วไปก็ทำผิดพลาดกันอยู่เสมอ)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการมาใช้ในการพิจารณาถึงบทบาทของผู้ช่วยผู้พิการว่าจะสามารถส่งเสริมให้ผู้พิการที่ได้รับการดูแลสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามสภาพความพิการที่เป็นอยู่ และช่วยให้ผู้พิการเกิดการยอมรับในตนเอง รวมถึงการเห็นคุณค่าของตนเองได้หรือไม่ อย่างไร

4.6 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิคนพิการตามกฎหมาย

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 มีความสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) ที่เน้นเรื่องสิทธิ และโอกาสของคนพิการ ตลอดจนการพัฒนาความสามารถในการดำรงชีวิต ซึ่งสามารถใช้เป็นเครื่องมือ หรือกลไกสำคัญที่จะทำให้คนพิการเข้าถึงบริการและสิทธิได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีผลทำให้การดำเนินงานด้านคนพิการในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ซึ่งการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นการให้ความช่วยเหลือคนพิการแบบการกุศล เปลี่ยนเป็นการให้ความช่วยเหลือโดยคำนึงถึงสิทธิในฐานะที่เป็นพลเมืองที่สมควรได้รับการพัฒนา และจากสิทธิตามมาตรา 20 แห่ง พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ทำให้เกิด “ผู้ช่วยคนพิการ” ซึ่งเป็นบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือคนพิการเฉพาะบุคคลเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจวัตรที่สำคัญในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ให้แก่คนพิการด้วย รวมถึงเป็นการส่งเสริมให้คนพิการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีอย่างสมบูรณ์ที่สุดด้วย

4.7 งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

พิมพ์า ขจรธรรม และคณะ (2559) ทำการวิจัยติดตามประเมินผลการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระบบการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ (PA) ในประเทศไทยในปัจจุบัน และเปรียบเทียบกับระบบบริการผู้ช่วยคนพิการในต่างประเทศ 2) เพื่อศึกษาความต้องการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ และความพึงพอใจของคนพิการ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในด้านการดูแลคนพิการของครอบครัวคนพิการ 4) เพื่อศึกษาความต้องการ ความพึงพอใจ ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการของผู้ช่วยคนพิการ 5) เพื่อประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรการฝึกอบรม

ผู้ช่วยคนพิการ และ 6) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ในการจัดบริการ และการให้บริการผู้ช่วยคนพิการของหน่วยจัดบริการ ผลการวิจัยพบว่าเนื่องจากโครงการนี้ยังมีลักษณะเป็นโครงการนำร่องหลายจังหวัดยังไม่มีความพร้อมสามารถจัดบริการผู้ช่วยคนพิการได้ในบางพื้นที่ที่มีเจ้าหน้าที่ในระบบสาธารณสุขที่เข้มแข็งเท่านั้น จึงทำให้ผู้ช่วยคนพิการส่วนใหญ่มาจากบุคลากรของระบบสาธารณสุขคือ เป็น อสม. และเป็นผู้ค้นหาคนพิการที่ตนเองจะให้บริการ คนพิการและผู้ดูแลคนพิการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในผู้ช่วยและบริการที่ได้รับ ในส่วนของหลักสูตรนั้นผู้ช่วยคนพิการบางส่วนต้องการให้มีการฝึกปฏิบัติกับคนพิการหลายประเภทมากขึ้น จังหวัดต่าง ๆ ยังขาดฐานข้อมูลความต้องการจำเป็นของคนพิการจึงทำให้การจัดบริการไม่ทั่วถึง จากการศึกษาพบว่ามีความแตกต่างระหว่างผู้ช่วยคนพิการที่มาจากศูนย์ IL และ พมจ. ถึงแม้ลักษณะการทำงานจะเหมือนกันแต่สิ่งที่แตกต่างกันคือ “วิธีคิด” ผู้ช่วยคนพิการที่มีฐานมาจากการเป็น อสม. ส่วนใหญ่ยังยึดติดกับแนวคิดของการ “สงสารต้องการช่วยเหลือ” การจัดบริการผู้ช่วยคนพิการในประเทศไทยยังมียังมีลักษณะเป็นการจัดบนฐานแนวคิดด้านการศึกษาดูแลตามระบบสาธารณสุข (medical model)

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในรูปแบบของกรณีศึกษา (Case Study) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interviews) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ช่วยคนพิการ จำนวน 15 คน คนพิการที่ได้รับการดูแลโดยผู้ช่วยคนพิการ ในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน ผู้อำนวยการศูนย์บริการคนพิการ จังหวัดนครสวรรค์ และผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

6. ผลการศึกษา

จากการที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีผลบังคับใช้นับแต่วันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2550 มีเจตนารมณ์ เพื่อกำหนดแนวทาง และปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองคนพิการเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ตลอดจนให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2556 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) เพื่อให้มีความสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD) ที่เน้นเรื่องสิทธิ และโอกาสของคนพิการ ตลอดจนการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระซึ่งจะทำให้คนพิการเข้าถึงบริการและสิทธิได้อย่างเป็นรูปธรรม มีผลทำให้การดำเนินงานด้านคนพิการในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตที่การดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นการให้ความช่วยเหลือคนพิการแบบสงเคราะห์ที่เปลี่ยนเป็นการให้ความช่วยเหลือโดยคำนึงถึงสิทธิในฐานะที่เป็นพลเมืองที่สมควรได้รับการพัฒนา และจากสิทธิตามมาตรา 20 แห่ง พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ทำให้เกิด “ผู้ช่วยคนพิการ” ซึ่งเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือคนพิการเฉพาะบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจวัตรที่สำคัญในการดำรงชีวิต รวมถึงเป็นการส่งเสริมให้คนพิการเข้ามีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรีด้วย

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (พก.) จึงได้ออกระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้แก่คนพิการ การมีผู้ช่วย

คนพิการ การช่วยเหลือคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล และสิทธิของผู้ดูแลคนพิการ พ.ศ. 2552 และประกาศอัตราค่าตอบแทนแก่ผู้ช่วยคนพิการ และรายการค่าตอบแทนอื่นที่จัดให้มีการบริการผู้ช่วยคนพิการ โดยกำหนดอัตราค่าตอบแทนการให้บริการผู้ช่วยคนพิการ ชั่วโมงละ 50 บาท วันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง หรือเดือนละไม่เกิน 180 ชั่วโมง และค่าบริหารจัดการระบบการให้บริการผู้ช่วยคนพิการ ที่จัดโดยองค์กรเอกชนซึ่งเป็นหน่วยบริการ โดยวันที่ 8 มิถุนายน 2554 สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (พก.) ได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำระบบผู้ช่วยคนพิการ โดยมีรองเลขาธิการ พก. เป็นประธานคณะทำงาน ผู้แทนจากองค์กรคนพิการระดับชาติ ผู้แทนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมเป็นคณะทำงาน มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดรูปแบบ แนวทาง วิธีการ เครื่องมือการปฏิบัติงาน การติดตามประเมินผลของผู้ช่วยคนพิการ และปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะอนุกรรมการส่งเสริมหน่วยบริการในพื้นที่กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ช่วยคนพิการ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันได้มีการอบรมผู้ช่วยคนพิการไปแล้วทั่วประเทศ และมีการจัดแจ้งผู้ช่วยคนพิการจำนวน 523 คน ในด้านการจัดบริการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (พก.) ได้มีการกำหนดให้ทุกจังหวัดมีโควตาสำหรับการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการจำนวน 1 คนดูแลคนพิการจำนวน 5 คน

6.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์

ศูนย์บริการคนพิการจังหวัดนครสวรรค์ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 มาตรา 20/3 และมาตรา 20/4 ผลการวิจัยบทบาทของศูนย์บริการคนพิการจังหวัดนครสวรรค์ด้านการ

สนับสนุนผู้ช่วยคนพิการ ตามอำนาจหน้าที่ข้อที่ (6) คือ ให้บริการความช่วยเหลือเพื่อให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด ปัจจุบันจังหวัดนครสวรรค์มีจำนวนผู้พิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการทั้งสิ้น 32,772 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้พิการทางกายหรือความเคลื่อนไหว คิดเป็นร้อยละ 56.02 รองลงมาคือผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย คิดเป็นร้อยละ 13.77 และผู้พิการทางการมองเห็น คิดเป็นร้อยละ 9.66 ตามลำดับ มีคนพิการที่ได้รับการบริการจากผู้ช่วยคนพิการจำนวน 54 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 0.16 ของคนพิการทั้งหมด โดยในจังหวัดนครสวรรค์ยังมีคนพิการที่ไม่ได้ใช้บริการผู้ช่วยคนพิการถึงร้อยละ 99.84

ปัจจุบันมีจำนวนผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ 15 คน ปฏิบัติหน้าที่ดูแลคนพิการใน 10 อำเภอ จากทั้งหมด 15 อำเภอในจังหวัดนครสวรรค์ การพิจารณาคนพิการให้ได้รับการบริการจากผู้ช่วยคนพิการ มีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

(ก) ระดับความรุนแรงของความพิการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้พิการทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว มีปัญหาในการประกอบกิจวัตรประจำวันพื้นฐานด้วยตนเอง ช่วยเหลือตนเองได้น้อย

(ข) ไม่มีผู้ดูแล หรือมีผู้ดูแล แต่ผู้ดูแลต้องออกไปทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว

(ค) มีฐานะยากจน

ในการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ส่วนใหญ่จะมอบหมายให้ผู้ช่วยคนพิการเป็นผู้หาคนพิการที่สมควรจะได้รับการบริการผู้ช่วยคนพิการเอง เนื่องจากผู้ช่วยคนพิการเป็นคนในพื้นที่และส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งจะมีความคุ้นเคยกับคนในพื้นที่มากกว่า ดังนั้นการเสนอรายชื่อคนพิการเพื่อขอรับการบริการผู้ช่วยคนพิการจึงเป็นหน้าที่ของผู้ช่วยคนพิการ ในส่วนของการคัดกรองคนพิการเพื่อเสนอชื่อเป็นผู้ได้รับการบริการจากผู้ช่วยคนพิการนั้นจะมี

เจ้าหน้าที่ในการประเมินความจำเป็นตามหลักเกณฑ์การใช้สิทธิของคนพิการในการร้องขอบริการผู้ช่วยคนพิการ 3 ส่วน ได้แก่ นักพัฒนาชุมชนขององค์กรท้องถิ่นที่คนพิการอาศัยอยู่ หมอของโรงพยาบาลส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่จากศูนย์บริการคนพิการในจังหวัด เป็นผู้ร่วมประเมิน

6.2 ความเพียงพอของจำนวนผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์

จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันจังหวัดนครสวรรค์ยังมีจำนวนผู้ช่วยคนพิการไม่เพียงพอกับจำนวนคนพิการที่ต้องการรับบริการจากผู้ช่วยคนพิการ โดยปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อความเพียงพอของจำนวนผู้ช่วยคนพิการมีดังนี้ คือ 1) ผู้ที่ต้องการทำหน้าที่ผู้ช่วยคนพิการยังมีน้อยเนื่องจากบทบาทและหน้าที่ตามระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้การดูแลคนพิการเป็นงานที่หนัก ซึ่งต้องการผู้ที่มีจิตอาสาอย่างแท้จริง เพราะต้องทำหน้าที่ดูแลคนพิการที่ช่วยตัวเองไม่ได้ในการพลิกตัว อาบน้ำ แต่งตัว ทำความสะอาดร่างกายให้คนพิการเมื่อมีการขับถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะ ฯลฯ ซึ่ง ผู้ช่วยคนพิการที่ผ่านการอบรมแล้วบางคนไม่ต้องการเป็นผู้ช่วยคนพิการเพราะไม่สามารถทำงานเหล่านั้นได้ 2) ค่าตอบแทนที่ผู้ช่วยคนพิการได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับภาระงานที่ต้องทำยังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานได้ และ 3) การอบรมผู้ช่วยคนพิการเพื่อเพิ่มจำนวนในแต่ละปียังไม่เพียงพอกับปริมาณคนพิการที่ไม่สามารถช่วยตนเองซึ่งเพิ่มขึ้นทุกปี

6.3 บทบาทที่คาดหวังตามระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และบทบาทที่ทำ ได้จริงของผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์

จากการศึกษาบทบาทที่คาดหวังตามระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กับบทบาทที่ทำ ได้จริงของผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์พบว่า บางบทบาทหน้าที่นั้นผู้ช่วยคนพิการไม่

สามารถปฏิบัติได้ เช่น การทำความสะอาดร่างกาย และการแต่งตัวให้กับผู้พิการ เนื่องจากเพศสภาพที่แตกต่างกันของผู้ช่วยคนพิการกับผู้พิการ และข้อจำกัดด้านอายุของผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไปถึง 8 คน และผู้ช่วยคนพิการที่มีอายุมากที่สุดคือ 68 ปี ทำให้มีความลำบากในบางบทบาทหน้าที่ เช่น การเคลื่อนย้ายคนพิการ ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ช่วยคนพิการส่วนใหญ่จึงเป็นการดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลของคนพิการที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การจัดเตรียมเสื้อผ้า การจัดเตรียมยาให้ผู้พิการทานตามกำหนด การทำความสะอาดแผลกดทับ หรือการจัดท่าทางเพื่อให้ผู้พิการได้เปลี่ยนท่าทางในการนอนป้องกันการเกิดแผลกดทับ การทำกายภาพบำบัดเบื้องต้น เช่น การนวดแขน ขา เพื่อฝึกการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เป็นต้น

6.4 ปัญหาอุปสรรค และความต้องการการสนับสนุนของผู้ช่วยคนพิการใน จังหวัดนครสวรรค์

การศึกษาปัญหาอุปสรรค และความต้องการการสนับสนุนของผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัญหาอุปสรรคของผู้ช่วยคนพิการคือ ค่าตอบแทนที่ได้รับอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอในการดำรงชีวิต เนื่องจากผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์มีรายได้หลักจากการที่ครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรม และการค้าขาย ทำให้การปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลคนพิการนั้นทำได้ไม่เต็มที่ เนื่องจากต้องทำงานช่วยครอบครัวในการหารายได้หลัก ส่วนความต้องการการสนับสนุนของผู้ช่วยคนพิการพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการจัดการฝึกอบรมเพิ่มเติมทั้งในเรื่ององค์ความรู้ที่เกี่ยวกับสิทธิคนพิการใหม่ ๆ หรือการแลกเปลี่ยนความรู้ในการดูแลคนพิการระหว่างผู้ช่วยคนพิการภายในจังหวัด และมีความต้องการการสนับสนุนด้าน

อุปกรณ์ในการปฏิบัติงานได้แก่ หนังสือภาพสำหรับฝึกการสื่อสารของผู้พิการที่มีความพิการทางสติปัญญา โดยเฉพาะในผู้พิการที่เป็นเด็กนั้นมีความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้ รวมถึงการสนับสนุนชุดแบบฟอร์มที่ใช้ในการลงพื้นที่ปฏิบัติงาน เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และการเพิ่มอายุของบัตรประจำตัวผู้ช่วยคนพิการจาก 3 ปี เป็น 5 ปี เพื่อลดความยุ่งยากในการเตรียมเอกสารเพื่อขอต่ออายุบัตรประจำตัว

6.5 เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตคนพิการก่อนและหลังจากการดูแลโดยผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์

การศึกษาการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตคนพิการก่อนและหลังจากการดูแลโดยผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า คนพิการที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 15 กรณี หลังจากรับการดูแลจากผู้ช่วยคนพิการแล้วมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในมิติด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

7. การอภิปรายผล

ผลการศึกษาการจัดการจัดการผู้ช่วยคนพิการกับคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับการดูแล: กรณีศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 กล่าวว่า “คนพิการ” หมายถึงบุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นพิเศษ ที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ดังนั้น

การศึกษาความพอเพียงของจำนวนผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ในปัจจุบันจังหวัดนครสวรรค์ยังมีจำนวนผู้ช่วยคนพิการไม่เพียงพอกับจำนวนคนพิการที่ต้องการรับบริการจากผู้ช่วยคนพิการ ซึ่งมีสาเหตุจากผู้ที่ต้องการทำงานผู้ช่วยคนพิการยังมีน้อย ค่าตอบแทนที่ได้รับเมื่อเทียบกับภาระงานที่ต้องทำนั้นยังไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงานได้ และการอบรมผู้ช่วยคนพิการเพื่อเพิ่มจำนวนในแต่ละปียังไม่เพียงพอกับปริมาณคนพิการที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองซึ่งเพิ่มขึ้นทุกปีนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิมพา ขจรธรรม และคณะ (2559) ที่ทำการวิจัยติดตามประเมินผลการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ พบว่า เนื่องจากโครงการนี้ยังมีลักษณะเป็นโครงการนำร่อง หลายจังหวัดยังมีความพร้อมสามารถจัดบริการผู้ช่วยคนพิการได้ในพื้นที่ที่มีเจ้าหน้าที่ในระบบสาธารณสุขที่เข้มแข็งเท่านั้น จึงทำให้ผู้ช่วยคนพิการส่วนใหญ่มาจากบุคลากรของระบบสาธารณสุขคือเป็น อสม. เหตุผลส่วนใหญ่ของการมาทำงานเป็นผู้ช่วยคนพิการคือสงสาร อยากช่วยเหลือ โดยส่วนใหญ่จะทำงานวันละ 6 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 5 วัน ผู้ช่วยคนพิการส่วนใหญ่ได้รับค่าตอบแทนที่มีการกำหนดเพดานไว้เมื่อรวมค่าตอบแทนที่ได้รับแล้วซึ่งไม่เพียงพอในการที่จะใช้เป็นอาชีพได้ และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ วิจิตา รัชตะนันธิกุล ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2561) กล่าวว่า กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการต้องการที่จะปรับปรุงแก้ไขระเบียบในเรื่องงบประมาณในการจ่ายค่าตอบแทนที่เพิ่มขึ้นของผู้ช่วยคนพิการ ซึ่งค่าตอบแทนในปัจจุบันยังน้อย ไม่สามารถจูงใจให้คนอยากประกอบอาชีพผู้ช่วยคนพิการได้ โดยปัจจุบันอยู่ในระหว่างการศึกษาอาจจะมีการกำหนดตามความรุนแรงของความพิการที่ผู้ช่วยคนพิการต้องดูแล ปรับค่าใช้จ่ายให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น และนำเสนอเพื่อขอเพิ่ม

งบประมาณในวาระต่อไป ซึ่งกล่าวได้ว่าคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิของคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการพ.ศ. 2550 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556 ได้อย่างเต็มที่ด้วยข้อจำกัดทางด้านการสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาบทบาทที่คาดหวังตามระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และบทบาทที่ทำได้จริงของผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ช่วยคนพิการส่วนใหญ่เป็นการดูแลสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลของคนพิการที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การจัดเตรียมเสื้อผ้า การจัดเตรียมยาให้ผู้พิการทานตามกำหนด การทำความสะอาดแผลกดทับ หรือการจัดท่าทางเพื่อให้ผู้พิการได้เปลี่ยนท่าทางในการนอนเพื่อป้องกันการเกิดแผลกดทับ การทำกายภาพบำบัดเบื้องต้น เช่น การนวดแขน ขา ผีกรการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพา ขจรธรรม และคณะ (2559) ทำการวิจัยติดตามประเมินผลการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ พบว่า กิจกรรมที่ผู้ช่วยคนพิการปฏิบัติ คือ การทำความสะอาดข้าวของเครื่องใช้คนพิการ การเตรียมยา และอาหารให้ผู้พิการ ช่วยเหลือเรื่องการทำความสะอาดร่างกาย และการช่วยซื้อข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัว โดยกิจกรรมที่ปฏิบัติน้อยที่สุดได้แก่ การเปลี่ยนถุงปัสสาวะ และการทำความสะอาดร่างกาย โดยผู้ช่วยคนพิการอธิบายเหตุผลที่ไม่ค่อยได้ปฏิบัติบางกิจกรรม เช่น การเปลี่ยนถุงปัสสาวะ เนื่องจากผู้พิการที่ดูแลอยู่ไม่มีความจำเป็นต้องทำสิ่งเหล่านี้ คือผู้พิการไม่มีการใส่สายสวนปัสสาวะ ส่วนเรื่องการทำความสะอาดร่างกาย ผู้พิการส่วนใหญ่ไม่สะดวกใจที่จะให้ผู้ช่วยคนพิการเป็นผู้ทำให้ หรือบางกรณีที่คนพิการและผู้ช่วยคนพิการเป็นคนละเพศกัน ซึ่งการช่วยเหลือในกิจกรรมที่เป็นเรื่องส่วนตัวมาก ๆ

เช่น การอาบน้ำหรือการแต่งตัวมักจะเป็นผู้ดูแลซึ่งเป็นพ่อ แม่ ญาติ เป็นคนทำให้เนื่องจากผู้พิการสะดวกใจมากกว่าที่จะให้ผู้ช่วยคนพิการเป็นผู้ทำให้ ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้จึงสรุปได้ว่า ผู้ช่วยคนพิการยังไม่สามารถทำบทบาทได้ 100 % ตามระเบียบหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อันเกิดจากความไม่สะดวกใจของคนพิการที่ได้รับการดูแล อีกทั้งการดูแลคนพิการที่อยู่ในสภาพที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้เลย ทำให้คนพิการที่มีสภาพเช่นนั้นอยู่ในภาวะพึ่งพิง บทบาทของผู้ช่วยคนพิการจึงไม่สามารถส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่ทำให้คนพิการสามารถส่งเสริมให้ผู้พิการที่ได้รับการดูแลสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง สามารถช่วยเหลือตนเองได้ตามสภาพความพิการที่เป็นอยู่ และช่วยให้ผู้พิการเกิดการยอมรับในตนเอง รวมถึงการเห็นคุณค่าของตนเองได้ แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการจึงไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับคนพิการที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้

การศึกษาปัญหาอุปสรรค และความต้องการการสนับสนุนของผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผู้ช่วยคนพิการส่วนใหญ่มีปัญหาในการขาดความองค์ความรู้เกี่ยวกับคนพิการในมิติใหม่ เช่น จิตวิทยาในการพูดคุยให้กำลังใจผู้พิการ จึงต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมทั้งในเรื่ององค์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิคนพิการใหม่ ๆ หรือการแลกเปลี่ยนความรู้ในการดูแลคนพิการระหว่างผู้ช่วยคนพิการภายในจังหวัด และมีความต้องการการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานได้แก่ หนังสือผ่านภาพตัวอย่าง สำหรับฝึกการสื่อสารของผู้พิการที่มีความพิการทางสติปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพา ขจรธรรม และคณะ (2559) ทำการวิจัยติดตามประเมินผลการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ พบว่า ผู้ช่วยคนพิการมีความต้องการเพิ่มเติมดังนี้ 1) อยากรได้อุปกรณ์ที่ช่วยในการดูแลคนพิการ 2) การอบรมเพิ่มเติมปีละ 1 ครั้ง เพื่อต่อยอดหรือทบทวน

ความรู้ 3) อยากให้ขยายเวลาในการปฏิบัติงานตามความเป็นจริง เพราะบางครั้งการพาคนพิการไปพบแพทย์หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ อาจใช้เวลาทั้งวัน 4) อยากให้เพิ่มจำนวนคนพิการที่ต้องการผู้ช่วยให้ครอบคลุมทุกตำบล เนื่องจากยังมีคนพิการที่ต้องได้รับการดูแลจากผู้ช่วยคนพิการอีกจำนวนมาก และ 5) อยากให้องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) เห็นความสำคัญของคนพิการและผู้ช่วยคนพิการ โดยการจัดสรรงบประมาณมาช่วยสนับสนุนอุปกรณ์บางอย่าง เช่น ถุงมือหรือหน้ากากอนามัยสำหรับผู้ช่วยคนพิการ หรือผ้าอ้อมสำเร็จรูปเพราะคนพิการส่วนใหญ่มีความจำเป็นต้องใช้งาน ทั้งนี้ประเด็นในเรื่องของการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือคนพิการนั้น ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของวิจิตร รัชตะนันธิกุล ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2561) กล่าวว่า อยากให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกำลังและงบประมาณสนับสนุน ซึ่งต่อไปต้องมีการถ่ายโอนภาระงานบางส่วนให้กับท้องถิ่นรับผิดชอบในส่วนของผู้ช่วยคนพิการคนพิการ ขณะนี้ได้มีการดำเนินการแก้ไขในการดูแลสงเคราะห์คนพิการของท้องถิ่น เพื่อให้มีการใช้งบประมาณได้อย่างถูกต้องและชัดเจนขึ้น ซึ่งมีการผลักดันให้กระทรวงมหาดไทยแก้ไขให้ท้องถิ่นสามารถเปิดงบประมาณในการสนับสนุนสงเคราะห์ดูแลคนพิการ และผู้ด้อยโอกาสในชุมชนได้ เมื่อวาระนี้ผ่านทางจังหวัดก็สามารถร่วมมือกับส่วนท้องถิ่นในการจัดสรรงบประมาณ หรือทำให้มีจำนวนผู้ช่วยคนพิการมากขึ้น และขยายได้เพียงพอต่อความต้องการเร็วขึ้น

จากการศึกษาการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตคนพิการก่อนและหลังจากการดูแลโดยผู้ช่วยคนพิการในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า คนพิการที่เป็นกรณีศึกษาทั้ง 15 กรณี หลังจากได้รับการดูแลจาก

ผู้ช่วยคนพิการแล้วมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในมิติด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งการจัดให้มีผู้ช่วยคนพิการสอดคล้องกับแนวคิดการสนับสนุนทางสังคมโดยคนในชุมชนที่มีจิตใจอาสาสมัครให้การสนับสนุนคนพิการทั้งด้านการฟื้นฟูด้านร่างกาย จิตใจ การให้ข้อมูล ข่าวสาร วัสดุสิ่งของ ฯลฯ ทำให้คนพิการไม่ถูกทอดทิ้ง หรืออันตราย ความตาย บทบาทของผู้ช่วยคนพิการจึงเป็นบทบาทของการสนับสนุนทางสังคมโดยคนในชุมชนที่มีส่วนช่วยให้คนพิการที่ได้รับการดูแลพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของตนมากกว่าการไม่มีผู้ช่วยคนพิการดูแลเลย

8. บทสรุป

จากการศึกษาการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการกับคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับการดูแล: กรณีศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ในครั้งนี้ ให้ความสำคัญกับการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการกับคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับการดูแลในจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 ได้กำหนดให้คนพิการเข้าถึงสิทธิ และใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ เพื่อให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถดำรงชีวิตอิสระในสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างยั่งยืน โดยสามารถนำประเด็นที่น่าสนใจจากการศึกษาในครั้งนี้ไปเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

9. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “การจัดบริการผู้ช่วยคนพิการกับคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับการดูแล: กรณีศึกษาจังหวัดนครสวรรค์” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) ควรพิจารณาให้มีหน่วยงานอื่น เช่น

สถาบันการศึกษา หรือองค์กรภาคเอกชน เช่น ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ หรือศูนย์บริการคนพิการจังหวัดร่วมกับศูนย์บริการคนพิการทั่วไปที่จัดตั้งโดยองค์กรของคนพิการและผู้เชี่ยวชาญด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในแต่ละจังหวัดเป็นผู้จัดหลักสูตรฝึกอบรมผู้ช่วยคนพิการ โดย พก. เป็นหน่วยพิจารณารับรองหลักสูตรหรืออาจส่งผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางไปร่วมเป็นวิทยากรเพื่อให้มีมาตรฐานและคุณภาพเดียวกัน เพื่อให้สามารถผลิตผู้ช่วยคนพิการได้เพียงพอกับความต้องการของแต่ละจังหวัด

2) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) ควรมีการพิจารณาเพิ่มค่าตอบแทนให้กับผู้ช่วยคนพิการ เนื่องจากผู้ช่วยคนพิการคืออาชีพหนึ่งที่เป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และงานของผู้ช่วยคนพิการเป็นงานหนัก จึงควรมีการเพิ่มค่าตอบแทนที่มีความเหมาะสมให้สามารถเป็นอาชีพที่เลี้ยงตนเองได้ โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของประสบการณ์หรือหน้าที่การปฏิบัติงานที่ซับซ้อนมากขึ้น และจ่ายค่าตอบแทนตามเวลาในการปฏิบัติงานจริง รวมถึงการจัดสวัสดิการที่จำเป็นเช่น การมีประกันสุขภาพ ประกันอุบัติเหตุ เป็นต้น

3) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) ควรเพิ่มจำนวนผู้ช่วยคนพิการให้ครอบคลุมทุกจังหวัดและทุกอำเภอ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับจำนวนคนพิการที่ต้องการการดูแลโดยผู้ช่วยคนพิการที่เพิ่มปริมาณมากขึ้น โดยการเสนอของงบประมาณเพิ่มเติมจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อมาสนับสนุนเรื่องผู้ช่วยคนพิการทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ควรมีการจัดสรร

งบประมาณในการอบรมเพิ่มเติมความรู้ให้กับผู้ช่วยคนพิการปีละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการทบทวนความรู้และเพิ่มเติมความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิคนพิการ รวมถึงการฝึกอบรมความรู้ในเรื่องจิตวิทยา เพื่อให้ผู้ช่วยคนพิการสามารถเข้าใจพฤติกรรมของผู้พิการ สามารถพูดให้กำลังใจผู้พิการและผู้ดูแลได้ดียิ่งขึ้น

2) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่คนในชุมชนให้เข้าใจถึงแนวทางการสนับสนุนทางสังคม แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ กับการมีผู้ช่วยคนพิการ เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้ช่วยคนพิการที่มีต่อคนพิการและครอบครัว

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนระบบการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ ทั้งในด้านการสำรวจความต้องการของคนพิการ และด้านงบประมาณ เพื่อให้สามารถสนับสนุนการทำงานของผู้ช่วยคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้พิการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้คนพิการได้มีส่วนร่วมกับการกิจกรรมทางสังคม

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

5) ควรมีการศึกษาการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการกับคุณภาพชีวิตของคนพิการที่ได้รับการดูแลให้ครอบคลุมทุกจังหวัด เพื่อให้ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่กว้างขึ้นตามบริบทของแต่ละจังหวัด

6) ควรมีการศึกษาการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการโดยจำแนกตามประเภทของความพิการ เพื่อให้ได้ข้อมูลความต้องการช่วยเหลือของผู้พิการแต่ละประเภทที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กชนิกา นราพินิจ และคณะ. (2551). การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐระดับตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. กรณีศึกษาตำบลจันทน์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา. สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว. สำนักงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น).
- พรนภา เจริญสันต์. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตคนพิการทางกายและการเคลื่อนไหวในจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน. ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิมพ์า ขจรธรรม และคณะ. (2559). โครงการติดตามประเมินผลการจัดบริการผู้ช่วยคนพิการ. วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นลินี เรืองฤทธิศักดิ์. (2556). IL (Independent Living) หรือการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก.
- ยศพล เหลืองโสมนภา. (2554). คุณภาพชีวิต ปัญหา และความต้องการของผู้พิการในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าช้าง จังหวัดจันทบุรี. วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า: จังหวัดจันทบุรี.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2559). สถิติข้อมูลคนพิการแห่งชาติประจำปี พ.ศ. 2558. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครสวรรค์. (2561). สถิติการจดทะเบียนคนพิการ จ. นครสวรรค์. นครสวรรค์: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2550). ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยให้แก่คนพิการ การมีผู้ช่วย คนพิการ การช่วยเหลือคนพิการที่ไม่มีผู้ดูแล และสิทธิของผู้ดูแลคนพิการ พ.ศ. 2552. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2550). ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- Cobb, S. (1976). Social Support as a Moderated of Life Stress. *Psychosomatic Medicine*. 38 (September-October).
- House, J.S. and Kahn, R.L. (1985). *Measures and concepts of social support in Cohen And Syme. S.L. Social Support and health.*
- Tilden, V.P. (1985). Issues of conceptualization and measurement of social support in the construction of nursing theory. *Research in Nursing & health*, 8(2), 199-206.

